

Eind september werd hem gevraagd, voorzitter te worden van een commissie die de herziening van de Wet op de staat van oorlog en beleg (ook dit stond met de 'terugkeer' in verband) zou gaan voorbereiden – hij weigerde opnieuw. Een nieuwe taak aanvaardde hij pas in januari '42: hij werd een van de twee Nederlandse regeringsvertegenwoordigers bij de *Combined Chiefs of Staff* te Washington. Voordien had hij maanden besteed om buiten Londen een manuscript te schrijven dat in getypte vorm bijna 400 pagina's telde. Elke 'krenking', hem aangedaan, stond er uitvoerig in beschreven, alle stukken waren er bij gevoegd. 'Ik kan', schreef hij in een van de talrijke bijlagen, getiteld 'Aan wie(n) de schuld?', 'met de beste wil van de wereld niet ontdekken wat ik fout heb gedaan, of het zou moeten zijn dat ik tegen het geroddel en tegen de tegen mij gerichte intriges niet krachtig genoeg ben opgetreden' – maar ook dat was 'eigenlijk geen fout geweest', want was hij 'tussen al die roddelaars en intriganten met de sabel (gaan) houwen', dan zou hij nog eerder tot zijn ontslagaanvraag gedrongen zijn.¹

*

De Enquêtecommissie kon in '48 aan Dijkhoorn in verband met zijn ontslag geen vraag stellen waarop deze aan de hand van zijn in '41 geschreven memoires niet een uitgebreid, gedetailleerd en op het eerste gehoor overtuigend antwoord gaf.² Gerbrandy zei: 'Als ik mocht spreken, zou ik het hele ontslag van de heer Dijkhoorn in vijf minuten zo klaar maken als een klontje. Ik mag het niet'³ – de koningin die bij alle verwickelingen rond Dijkhoorn ten nauwste betrokken geweest was, moest immers krachtens de regels die de Enquêtecommissie zichzelf gesteld had, buiten geding blijven. De commissie, die de kabinetsnotulen niet kende, die van Dijkhoorns defaitistische houding in de zomer van '40 niet in bijzonderheden op de hoogte was, en aan welke Dijkhoorn in zijn lange verhoor slechts verteld had wat hem voor zijn verdediging dienstig leek, had dan ook, menen wij, slechts mogen concluderen dat de gronden die tot Dijkhoorns ontslag geleid hadden, haar niet voldoende duidelijk waren geworden. Zij is evenwel verder gegaan. In een lange slotparagraaf⁴ schreef zij dat Dijkhoorn haar 'een groot aantal feiten' meegegeed had, 'welke, indien deze zijn

¹ Dijkhoorn: 'Memoires', p. 121–22. ² Getuige Dijkhoorn, *Eng.*, dl. V c, p. 62–66.

³ Getuige Gerbrandy, a.v., p. 381. ⁴ A.v., dl. V a, p. 33–34.